

Свою наукову роботу він органічно поєднував із великою організаторською, громадською й педагогічною діяльністю, вихованням нової генерації вчених. Саме за часів керівництва історичним факультетом декан А.М.Черненко спрямовував великі зусилля на формування і становлення нових напрямів досліджень, на проведення престижних тоді Всесоюзних творчих конференцій. Чимало викладачів Дніпропетровського національного університету пройшли школу педагогічної майстерності Анатолія Михайловича. Багатьом із них саме професор А.М. Черненко відкрив двері у велику науку. Його зусиллями було створено власну наукову школу з вивчення більшовицької політичної еміграції. Протягом 80–90-х рр. ХХ ст. під керівництвом Анатолія Михайловича було захищено більше 20 кандидатських та три докторські дисертації з цієї проблематики.

Природно, що наукові читання зацікавили багатьох українських дослідників. Окрім великої групи істориків із різних вищих навчальних закладів Дніпропетровська, в читаннях взяла участь науковці із Запоріжжя, Дніпродзержинська, Миколаєва. Така географія представництва є наочним свідченням високого авторитету дніпропетровської наукової школи, створеної А.М.Черненком. Поряд із відомими істориками у читаннях також взяла участь молодь дослідники – аспіранти й студенти. Це свідчить, що закладені Анатолієм Михайловичем наукові традиції живуть і збагачуються.

На наукових читаннях було представлено 18 доповідей. Із вступним словом виступив проректор ДНУ, доктор історичних наук, проф. *В.В.Іваненко*, який наголосив на актуальності та своєчасності проведення подібного заходу, поділився спогадами про А.М.Черненка, наголосивши на його внескові у розвиток української науки, плідній педагогічній діяльності. Ця теза була розвинута у виступах доктора історичних наук, проф. *А.Г.Болебуха*, кандидата історичних наук, проф. *С.І.Полякова*, кандидатів історичних наук *І.А.Кривоного* і *Є.І.Бородіна*. Інтерес присутніх викликали доповіді та повідомлення декана історичного факультету, доктора історичних наук, проф. *С.І.Світленка*, доктора історичних наук *О.Б.Шляхова*, кандидатів історичних наук *В.Я.Яценка*, *О.С.Козирева*, *Т.С.Геращенко*, *О.В. Михайлюка*, а також студента *Є.А.Врадія*, що стосувалися складних процесів і подій суспільно-політичного життя Наддніпрянської України й Росії другої половини ХІХ – початку ХХ ст., революції 1905–1907 рр. та громадянської війни в Україні, виникнення і функціонування політичних партій.

Питання діяльності української й російської політичної еміграції наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст., її окремих представників розглянули кандидати історичних наук *Ю.І.Коломоєць*, *В.М.Мороко*, *В.С.Павловський*, *В.І.Мороз*.

Із повідомленнями, які охоплювали проблеми розвитку української національної ідеї, її значення для піднесення визвольного руху, консолідації громадян України, виступили кандидат історичних наук *Г.М.Виноградов* та студент *А.В.Іванців*.

Проведене обговорення виявило нові підходи і сюжетні лінії у висвітленні окремих аспектів політичної історії України й Росії. У своїх виступах учасники читань на підставі широкої джерельної бази намагалися дати нестандартні оцінки та висновки, доповнити або конкретизувати малодосліджені й дискусійні проблеми політичної історії ХІХ – ХХ ст., відмовитися від тісних ідеологічних рамок і одновимірного чорно-білого сприйняття суспільного процесу. Разом із тим це не означало відмови від надбань учених минулого, їх ретельного вивчення та переосмислення, що є запорукою збереження традицій історичних досліджень.

Читання ще раз переконливо довели, що проблема політичного минулого України та Росії продовжують активно розроблятися на історичному факультеті ДНУ, в інших вузах нашої держави, залишаючись одним із пріоритетних напрямків сучасної вітчизняної науки. Учасники читань підтримали пропозицію проф. В.В.Іваненка зробити їх регулярними. Матеріали проголошених доповідей і повідомлень вийшли влітку 2006 р., започаткувавши новий збірник наукових праць «Проблеми політичної історії України».

В.С.Прокопчук (Кам'янець-Подільський)

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КРУГЛИЙ СТІЛ «ПЕТРО ІВАНОВИЧ ХОЛОДНИЙ (1876–1930 рр.): ЖИТТЯ В ІМ'Я УКРАЇНИ»

14–15 грудня 2006 р. в Кам'янець-Подільському державному університеті проходив всеукраїнський круглий стіл, присвячений 130-річчю від дня народження Петра Івановича Холодного – українського державного і громадського діяча, організатора національної освіти доби УНР, ученого, художника.

У роботі форуму взяли участь представники місцевих органів влади, провідних вузів області, низки наукових і культурно-освітніх установ. Безпосередніми ініціаторами та організаторами круглого столу виступили ректор Кам'янець-Подільського держуніверситету *О.М.Завальнюк*; член-кореспондент НАН України, д-р іст. наук, проф., завідувач відділу Інституту історії України НАНУ *В.М.Даниленко*; докторант Кам'янець-Подільського держуніверситету, канд. іст. наук, доцент *Ю.В.Телячий*.

На пленарному засіданні прозвучали доповіді про роль і місце П.І.Холодного в історії України. Про діяльність Петра Івановича як державного, освітнього діяча періоду Української революції 1917–1920 рр., незмінного заступника усіх міністрів народної освіти за Центральної Ради, Гетьманату П.Скоропадського, Директорії УНР, талановитого художника, організатора мистецького руху

в Галичині у 20-х рр. ХХ ст. розповів *В.М.Даниленко*. «Роль П.І.Холодного в становленні і розвитку української університетської освіти в 1919–1920 рр.» – тема доповіді проф., академіка АНВШ України *О.М.Завальнюка*. Канд. іст. наук, доцент *Ю.В.Телячий* виступив із доповіддю «Проблеми дослідження життєвого і творчого шляху П.І.Холодного». Грунтовні повідомлення підготували доктор мистецтвознавства, проф. *Л.О.Кияновська*, кандидати мистецтвознавства *О.Ф.Сидор* та *І.С.Гах*, мистецтвознавець *Т.Р.Стефанишин* – усі зі Львова. Їхня інформація пролила світло на малярську творчість П.І.Холодного в Галичині у 1920-і рр.

Генеральний директор Національного музею імені Андрея Шептицького у Львові *І.В.Кожан* та директор Вінницького обласного художнього музею *І.В.Безбах* представили мистецьку спадщину П.І.Холодного, що зберігається у фондах названих музеїв. Директор Державного архіву Хмельницької області, канд. іст. наук *П.Я.Слободянюк* висвітлив еміграційні сторінки біографії П.І.Холодного, аспірант Кам'янець-Подільського державного університету *В.М.Островий* розповів про сенсаційну знахідку картин художника в Росії, помічник ректора Кам'янець-Подільського державного університету, канд. іст. наук *О.Б.Комарницький* – про стан дослідження культурно-освітньої діяльності П.І.Холодного на Поділлі в 1919–1920 рр.

Від імені родини спогадами про П.І.Холодного та різними міркуваннями поділилася його правнучка *Н.О.Холодна*, яка проживає у Харкові.

У процесі роботи Всеукраїнського круглого столу обмінялися думками, висловили пропозиції д-р іст. наук, проф., директор Центру дослідження історії Поділля НАН України при Кам'янець-Подільському держуніверситеті *Л.В.Баженов*; д-р філол. наук, проф., проректор із наукової роботи університету *О.В.Кеба*; канд. іст. наук, проф., директор наукової бібліотеки Кам'янець-Подільського держуніверситету *В.С.Прокопчук*; докторант Київського національного університету імені Тараса Шевченка, канд. іст. наук *П.П.Гай-Нижник*; мистецтвознавець, ст. наук. співроб. Вінницького обласного художнього музею *Т.І.Гаврилова*; *А.Г.Роздобудько* та *Б.С.Крищук*, краєзнавці Хмельницького, Кам'янець-Подільського, викладачі, студенти.

Програма заходу включала також презентацію книги «В ім'я України. Петро Іванович Холодний (1876–1930 рр.)», авторами якої є *В.М.Даниленко*, *О.М.Завальнюк*, *Г.О.Куриленко*, *Ю.В.Телячий* (Хмельницький, 2006, 206 с.). Її рецензентами виступили д-р іст. наук, проф., декан факультету історії і політології Чернівецького національного університету імені Ю.Федьковича *О.В.Добжанський*; д-р мистецтвознавства, проф. Української академії мистецтв і архітектури, академік Академії мистецтв України *О.К.Федорук*. Монографія складається із трьох частин: фундаментальної вступної статті, хроніки життя і діяльності П.І.Холодного, а також спогадів про нього. У сучасній вітчизняній історіографії – це перша наукова розвідка про П.І.Холодного в означеному контексті. Книга займе гідне місце в українській біографістиці.

Значний інтерес викликала виставка картин П.І.Холодного та репродукцій, організована *Ю.В.Телячим*, *І.В.Безбахом* й облаштована за участю відомого українського художника і професора *Б.М.Негоди*. На виставці було представлено 63 високоякісні фотокопії та 29 оригінальних мистецьких творів Петра Холодного, віднайдених у музейних установах і приватних колекціях.

Учасники форуму ознайомилися з копіями архівних документів про життя П.І.Холодного, з його науковим доробком, епістолярною спадщиною, фотографіями з родинного архіву та іншими цікавими матеріалами, котрі вперше виставлялися перед широкою аудиторією.

Цікавою була і культурна програма. Крім оглядової екскурсії по древньому Кам'янцю-Подільському, учасники круглого столу відвідали місця перебування П.І.Холодного в Кам'янці (1919–1920 рр.). А цих місць – немало. Насамперед це Кам'янець-Подільський державний університет, на урочище відкриття якого П.І.Холодний прибув 22 жовтня 1918 р. у складі офіційної делегації як представник Міністерства народної освіти і мистецтв Української держави, виступав із привітанням, зустрічався з членами місцевої університетської комісії. Гості побачили будинок Затонських, в якому квартирував заступник міністра освіти і мистецтв, будинок Директорії УНР, інші місця, пов'язані з перебуванням П.І.Холодного. Саме тут проходив заключний етап шкільної реформи в УНР, підготовки «Проекту...» і «Статуту єдиної школи в УНР». На Поділлі, зокрема у Кам'янці-Подільському та його околицях, художник П.І.Холодний створив галерею подільських етюдів. Їх представив учасникам круглого столу директор Вінницького обласного художнього музею *І.В.Безбах*.

Учасники форуму внесли низку пропозицій. Професор *О.М.Завальнюк* наголосив на потребі координації наукових сил Києва, Львова, Кам'янця-Подільського, Вінниці та інших міст України в дослідженні спадщини, створенні узагальнюючої біографії П.І.Холодного. Докторант *Ю.В.Телячий* висловив думку про необхідність популяризації вкладу П.І.Холодного у створення системи національної освіти. «Адже тільки за створення «Проекту...» і «Статуту єдиної школи в УНР», – наголосив доповідач, – ім'я Петра Івановича Холодного має бути навечно вписане золотими літерами в історію вітчизняної педагогіки». Директор Національного музею імені Андрея Шептицького у Львові *І.В.Кожан* закликав до регулярного проведення наукових форумів на честь П.І.Холодного і пропонував наступний захід провести у Львові.

На пропозицію голови Хмельницької обласної організації Конгресу української інтелігенції *П.Я.Слободянюка*, директора Музею давньої української книги *Л.І.Спаської* та інших представників творчої інтелігенції найближчим часом виставка репродукцій картин П.І.Холодного буде продемонстрована у Хмельницькому та Львові.